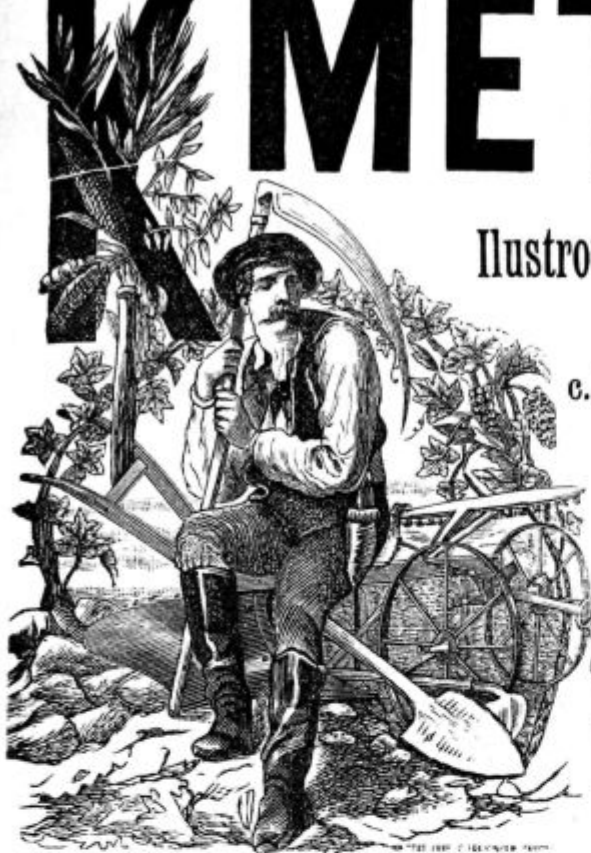

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pire, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., sa gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld. na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega zprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr. 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani v Salendrovih ulicah šte. 5.

Št. 11.

V Ljubljani, 15. junija 1890.

Leto VII.

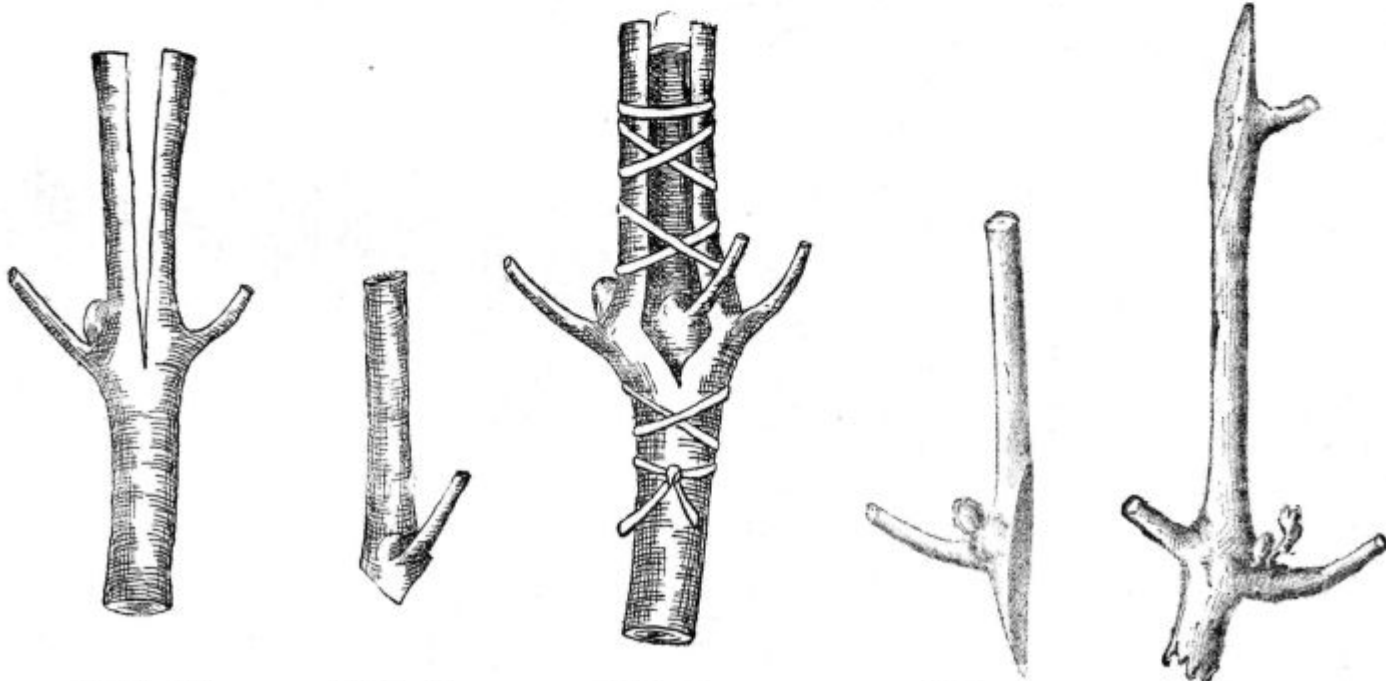
Obseg: Požlahtnitev zelenečih ameriških trt. — Splošna kmetijska in gozdarska razstava na Dunaji. — Črtica o kmetovalčevem izobraževanju. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Požlahtnitev zelenečih ameriških trt.

(Odgovor na 130. vprašanje.)

Dandanes so sploh vsi vinarski strokovnjaki prepričani, da ni mogoče našega vinarstva drugače oteži

Kranjskem to kar hitreje mogoče zgodilo, naročil je bil slavni deželni odbor pisatelju teh vrstic, da je spisal lani čisto kratek nauk o tem, kako zasajati vinograde z ameriškiimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti. Malo knjižico z mnogimi slikami je slavni deželni odbor raz-

Podoba 18.

Podoba 19.

Podoba 20.

Podoba 21.

Podoba 22.

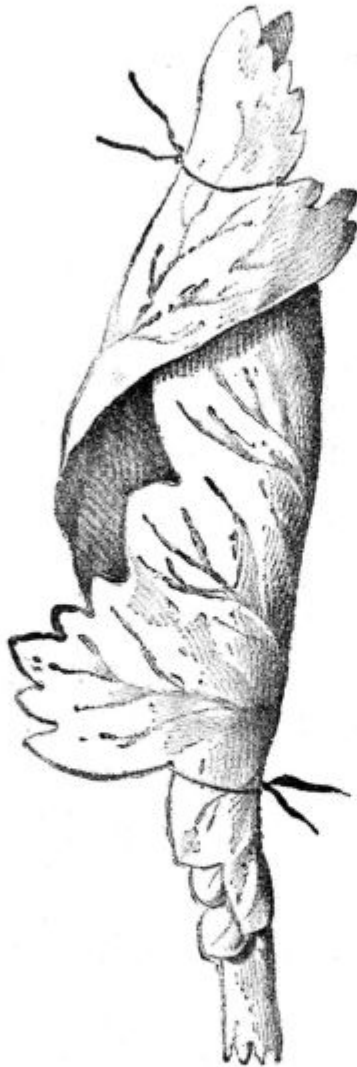
trtni uši, nego če zasadimo vinograde iz nova s takimi vrstami ameriških trt, kakeršnih ne more uničiti, ter jih požlahtnimo s cepiči naših domačih vrst. Da bi se na

delil v več tisoč iztisih po deželi. Pisatelj je pozvedoval potem ob raznih prilikah in po raznih krajih dolenjskih, kako sodijo vinarji o novem nauku, ali jim ugaja ali ne,

ali se ga bodo poprijeli ali ne. Skoraj povsod so mu odgovarjali, da naš preprosti vinar tega nauka skoraj ne more zvrševati in da se ga najbrže ne bode poprijel. Najbolj se izpodtikajo nekateri ob njem, ker bi ne smeli v bodoče vsajenih ter požlahtnjenih trt nikakor več grobati. No grobanje je pa na Dolenjskem — in ne manj na sosednem Štajerskem — ravno najnavadnejše, reči smemo celo, tudi najvažnejše delo v običajnem vinogradarstvu. Grobajoč zasajajo nove vinograde, kajti nihče ne zasadi na Dolenjskem novega vinograda takoj ob pričetku tako na gosto s trtami, kakeršnega si želi za bodoče, ampak navadno vsadi komaj 20 odstotkov vseh bodočih trt, in z mnogoletnim grobanjem zgoste se šele tako, da postane vinograd zadosti gost. Z grobanjem nadomeščajo po Dolenjskem tudi gnojitev, kajti ako kaka trta v rašči ter rodovitnosti opeša, pogrobajo jo in tako prislijo, da se pomladi ter pomlajena zopet nekoliko let rodi.

Da bi z grobanjem nadomeščali posamezne zastale ali izmrle trte, ali da bi celo nadomeščali napačne, nepravovrstne ali pa nerodovite (oprhle), to je na Dolenjskem še jako izjemno delo.

Novo priporočano vinogradarstvo je preprostem dolenjskemu vinarju tudi prenatano, tako rekoč, premalenkostno. In tako je skoraj res za gotovo pričakovati, da se ga ne bode poprijel, ker je dozdanjega, kaj površnega, rečimo kar naravnost, najprimitivnejšega vinogradarstva, osobito grobanja, dosti preveč vajen, večinom pa tudi še dosti premalo inteligenten, da bi se kake nove reči hotel lotiti. Ker je pa dolenjsko vinogradarstvo vendar tako eminentnega narodnogospodarskega pomena in ker bi utegnilo v bodoče vsled napredovanja, in bodi si še tako počasnega, postati še veliko pomenljivejše: nikakor ne smemo dolenjskega preprostega vinarja samemu sebi prepustiti, ampak pomagati mu moramo. In pomagati mu utegnemo, če se okoristimo njegove dozdanje stare navade, priljubljenega mu grobanja. Podajmo mu nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih uš ne more uničiti, pa pridržimo vsaj nekoliko grobanje: in gotovo se bode prej poprijel novosti, ker jo bode veliko laglje razumel in torej tudi veliko laže zvrševal. Ako bi imeli na Dolenjskem dalmatinsko ali pa vsaj vipavsko podnebje, onda bi bila stvar pač lahka. Razširile bi se naglo take ameriške trte, katere so popolnoma proti trtni uši stanovitne ter tudi nepožlahtnjene rodevajo dobro, nesmrđljivo grozdje, in vseh težav bi bilo

Podoba 23.

Podoba 24.

konec. Dolenjci bi take trte po starem načinu zasajali, grobali in tako dalje. Toda dolenjsko podnebje je dosti premrzlo za take trte. Njim bi grozdje ne dozorelo nikdar razen tako zvane jorkmadejre, katera pa rodeva kaj majhne grozdčke, in vino je jako neprijetno dišeče, bolje rečeno, smrdljivo. Zato ne preostaje Dolenjcem, kateri se čisto novega nauka ne morejo poprijeti, drugo, nego da se poprimejo tega le nasveta. Zasadje naj vinograde z ameriškimi trtami, katere so proti uši popolnoma stanovitne, torej najbolje z riparijo, — ako tudi nič ne rode. Zasadje naj jih pa dobro, to je ne površno, v celo plitvo prekopano zemljo in, ako le mogoče, z gnojem, da hitreje dorastejo. Zasadje naj jih tudi takoj tako gosto, da bode vsaj četrtnina vseh bodočih trt takoj zasajena. Čez dve ali tri leta, kadar trte dovolj dorastejo, to je, kadar poženejo štiri ali še več krepkih mladik, požlahtne naj jih s tako zvano poletnjo ali zeleno požlahtnitvijo in požlahtnjene pogrobajo. Poletnja ali zelena požlahtnitev je pa dvojna. Prva je tako zvana ogrska, imenuje se pa zato tako, ker je po mnogih krajih na Ogrskem pri popolnoma preprostih vinarjih (kmetih) uže od nekdanj rabi. Ogrji so namreč požlahtnjevali nerodovite ali slabo rodovite trte že sam Bog ve koliko let, predno se je

pričela trtna uš, po tem načinu, in požlahtnjene potem grobali, da so iz enega debla tri, štiri ali še več dobrih dobivali. Kar je preprostem ogrskemu vinarju mogoče, storil bode lahko pač tudi naš dolenjski preprosti vinar. Zato pogledjmo, kako je to ogrsko požlahtnjevanje. Okoli binkošti, kadar trtni poganjki toliko dorastejo, da niso več čisto zelni, škrajšaj jih do polovice. Vsak škrajšani poganjek razkolji potem tako, da seže razkol do polovice prve bunčice, na kateri je oko, torej tako, kakor kaže to podoba št. 18.

Cepič pripravi pa tako, kakor kaže to podoba št. 19., namreč iz bunčice naredi topasto zagozdico. Ako jo naposled zatakneš v razkol ter s kakim vezivom (bombažem, liko) tako povežeš, kakor kaže to podoba št. 20., pa je požlahtnitev gotova. Izponaša se ta način prav rad, ter trta požene že prvo leto 30 do 40 %m dolge mladike. Takoj prvo leto pogrobaš lahko požlahtnjene

trte na jesen, tako da dá vsak cepič po eno trto. Paziti pa moraš dobro, da ne pride cepič pod zemljo, ker sicer se ukoreníči, in trtna uš ga lahko, ako ne ravno ugonobi, pa vsaj močno oslabi.

Druga poletnja ali zelena požlahtnitev je tako zvana kopulacija g. Hermana Goethe-ja. Na ta način je požlahtnjevanje meseca maja, in sicer tako le. Cepič prereži, kar le mogoče na pošev, skozi eno bunčico (podoba št. 21.). Takisto na pošev prereži tudi skozi eno bunčico poganjek ameriške trte (podoba št. 22.), kateri pa mora tako debel biti kakor cepič. Oba dela zloži skupaj ter ju z vezivom prav močno poveži. Da požlahtnitvi ne škodi solčni pripek, dobro je okoli nje en trtni list oviti ter ga povezati (glej podobo št. 23.). Podoba št. 24. kaže štiri tedne staro požlahtnitev. Ta požlahtnitev je odločno še laža mimo prve in izponese se tudi tako rada, da med

100 požlahtnitvami se jih komaj 20 ne prime. Tako trdi vsaj g. Herman Goethe sam, kateri je ta način baje izumil, uporabljal ter priporočal. Požlahtnjene trte je pogrobati takoj na jesen. Več nego enkrat seveda ni smeti trt grobati. Ako se Dolenjci tudi te zasaditve in požlahtnitve ameriških trt ne bodo poprijeli, potem jim pač ni mogoče pomagati.

R. Dolénc.

Splošna kmetijska in gozdarska razstava na Dunaji.

V zadnji številki smo poročali le ob otvoritvi kmetijske in gozdarske razstave na Dunaji ter o kranjskih razstavniki, danes pa pričujemo nekaj splošnega o vsej razstavi.

Razstava je tam, kjer je bila leta 1873. svetovna razstava. Velikanska palača z imenom „rotunda“, ki je še ostala iz leta 1873. in ki je uže več razstavam v ta namen služila, tudi sedaj pokriva velikanske zaklade avstrijskega kmetijstva in gozdarstva. Če stopiš v rotundo pri južnem, t. j. glavnem vhodu, zagledaš strmé prekrasno stavbo „cesarski paviljon“, v katerem je presvetli cesar 14. maja slovesno otvoril razstavo. Ta paviljon, ki je sestavljen iz rezljanega lesa po načrtih arhitekta Breslerja, ves pozlačen ter preprežen z umetno narejenimi železnimi mrežami in dragimi preprogami, stal bi bil nad 80.000 gld., da niso bogati dunajski obrtniki vsa dela zastoj zvršili v znak udanosti do presvetlega cesarja.

Od cesarskega paviljona na desno razprostira se krasna razstava ogrske države. Ogrska se zlasti odlikuje s svojimi poljskimi in gozdarskimi pridelki. Ako človek opazuje ta oddelek, vidi, koliko lahko dežela v kratkem času napreduje, ako kmetovalci dobivajo prave zaslombe in podpore od vlade. Kedaj bodo pri nas izpoznali, da je treba kmetijstvo izdatneje podpirati ter je z državno pomočjo k večjemu napredku ravnati?

Zraven ogrske razstave je vzhodni hodnik, ki je namenjen za izdelke gozdarskega obrta ter za to potrebne stroje in orodje. Izložba v tej skupini je tako velikanska, da so ji morali primakniti še polovico severnega hodnika ter eno poslopje še prizidati.

V rotundi so nadalje izložene vse potrebne reči za živinozdravstvo, dalje gnojila, pridelki in izdelki avstrijskega poljedelstva, vina ter stroji za vinarstvo. Posebno nam je omenjati ribarstva in čebelarstva, v katerih skupinah se še razen v našem paviljonu nahajajo nekateri kranjski razstavniki. Tako je izložilo kranjsko ribarsko društvo v veliki stekleni omari vse na Kranjskem nahajajoče se ribe. Priredil jih je suhe tako naravno preparator ljubljanskega deželnega muzeja gosp. Schulz, da so veščaki sploh smatrali razstavo kranjskega ribarskega društva za najboljšo v tej skupini. V skupini čebelarstva razstavila sta tudi M. Ambrožič iz Mojstrane in M. Dragan iz Bele Peči.

Polovica zahodnega in polovica severnega hodnika zavzema skupina kmetijskih strojev, ki posebno kaže, kako zelo je napredovalo kmetijstvo v zadnjih letih.

V zahodnem hodniku je posebno lepo prirejena razstava lova in kar je z njim v zvezi. Za lovca ter tudi za nelovca je ta razstava zelo zanimiva in ob enem poučna.

Tako smo samo površno povedali, kaj je vse razstavljeno v rotundi, kjer je blizu 2.000 razstavjalcev izložilo svoje izdelke in pridelke. Posamezne važne sku-

pine ali posebno važne reči hočemo še v prihodnjih številkah popisati ter tudi govoriti o drugem delu razstave, t. j. o tistem, ki je zunaj rotunde v parku. Tu se namreč nahaja še blizu 120 raznih stavb, kakor hiš, paviljonov i. t. d., ki so napolnjene z raznovrstnimi predmeti.

Predno pa sklenemo današnji članek o razstavi, moramo še poročati o mnogih začasnih razstavah, ki se ob enem vrše s to veliko stalno razstavo. Namen razstavnega odbora je bil, prirediti kmetijsko in gozdarsko razstavo, ki naj kaže vse, kar je s kmetijstvom in gozdarstvom v zvezi. Tu je pa ravno veliko reči, ki jih ni dobiti vsak čas, ki se ne dajo dolgo ohraniti, ali jih pa ni mogoče kar cele mesece na Dunaji imeti. V ta namen vrsté se neprenehama začasne t. j. nekaj dni trajajoče razstave, ki so ravno tako prirejene na razstavnem prostoru v primernih stavbah. Izmed dosedaj prirejenih omenjamo na kratko sledečih:

Od 14. do 18. maja je bila razstava perutnine, na kateri je bilo videti 450 kurjih družin (1 petelin 2 kokoši) raznih pasem, 60 račjih družin, po ravno toliko gosi, puranov in 950 parov najraznovrstnejših golobov.

Od 15. do 20. maja je bila razstava prisiljene sveže zelenjadi, katera je obsegala vse vrste zelenjadi, ki se po gorkih gredah in hišah umetno k rasti silijo.

Od 16. do 18. maja bila je mejnarodna pasja razstava, na katero so nad 400 psov pripeljali. Videti je bilo vse pasme od najmanjšega do največjega psa. Kot posebnost naj omenimo, da je bil razstavljen pes, ki je bil cenjen na 25.000 gld. (pet in dvajset tisoč gld.)!

Od 17. do 21. maja je bila razstava dolenje-avstrijskih konj, od 24. do 27. maja razstava pitanih prasičev, od 25. do 30. maja razstava šparglov, od 31. maja do 4. junija razstava konj iz drugih avstrijskih dežel. Tu posebno omenjamo težkih konj s Koroskega ter Solnograškega. Dalje so bile do 15. t. m. še nastopne razstave: razstava rož, prasičev, ogrskih konj ter pitanih in plemenških ovac.

(Dalje prih.)

Črtica o kmetovalčevem izobraževanju.

(Dalje.)

Nič ne oživi in ne olajša pouka tako zelo, kakor če ima človek stvar, o kateri se hoče poučiti, pred seboj, da si jo lahko po volji in potrebi ogleda. Kmetijskim društvom prvi namen mora biti pouk. Popolnoma umevno je torej, da bi bile nekatere zbirke v društvenih prostorih prav potrebne. Zbirke različnih kamenin in iz njih nastalih zemelj, dalje rastlin — kmetijskih in škodljivih, živali — škodljivih in vsaj manj znanih koristnih, semen, krmil, umetnih gnojil, opek, orodja in strojev (modelov), podob, načrtov — in druge take zbirke dajale bi kmetovalcem lepo priliko, da bi seznanjali se vsestranski s svojo stroko.

Mislil bi kdo, da je vse to pač pretirana domišljija, da kaj takega oživotvoriti ni mogoče, da bi vse skupaj preveč stalo i. t. d. Toda po dobrem premisleku vidi se vsa reč drugačna. „Vsak začetek je težak“. Začeto delo pa se z dobro voljo in vztrajnostjo tudi srečno dovrši. Ako bi kmetovalci kakega kraja ustanovili društvo ter si omislili potrebnih prostorov, prišlo bi polagoma tudi drugo. Ta prinese nekaj, oni kaj drugega; ta daruje semen, oni knjig, tretji podob i. t. d. Kar bi ne bilo moči doma in od drugih dobrih ljudi dobiti zastoj, to bi pa polagoma nakupil. Ravna se po pregovoru: „zno

do zrna pogača, kamen do kamna palača,“ nabrali bi sčasoma brez hudih stroškov prav lepih zbirk.

Prav primerno bi bilo, če bi bili društveni prostori blizu šol, ali še bolje, pod eno streho z njimi, in sicer ravno zaradi zbirk, katere naj bi smeli tudi učitelji rabiti pri pouku. Tudi bi otroci lahko popolnjevali nekatere zbirke (živali, rastline). Tako bi se precej prihranilo. Naš šolski zakon sicer pravi, naj bodo šole, kolikor moči osamljene, vendar bi se na ta način, da se napravi na enem konci poslopja šola, sredi njega prostori za zbirke (učila) in knjižnico, na drugem konci pa društveni prostori s svojim vhodom, ravnalo pravilno, in ker se takrat, ko se poučujejo otroci, odrasli sploh ne utegnejo shajati, ni govoriti o kakem motenju med poukom. Sicer bi pa bilo vse poslopje „ljudska učilnica“ — na enem konci za mladino, na drugem za odrasle ljudi.

Priporočila vreden zdi se mi tudi društven vrt, kateri bi pod dobrim vodstvom služil za nekatere poskuse in, ako bi bilo treba, za društveno drevesnico, ali sploh v namene, krajevnim razmeram primerne.

Društva posameznih krajev združila bi se v okrožja, tako da bi bili podobni kraji v enem okrožju. Po deželah, koder imajo po več kmetijskih popotnih učiteljev, bila bi taka razdelitev posebno ugodna. Vsak kmetijski učitelj vodil bi po eno ali več okrožij. Poučeval bi, kar bi želela društva in kakor bi se mu zdelo primerno. Posređoval bi pa tudi o društvenih rečeh svojega okrožja pri višjih oblastvih. Tako bi se glavnemu odboru kmetijske družbe zelo olajšalo delo.

Različna društva imajo tudi različne namene, vendar se za blaginjo človeško delujoča društva skladajo po svojem namenu v tri glavne skupine:

- 1.) v društva, kojim je glavni namen pouk,
- 2.) v društva, katera delajo na to, da kar najbolj moči uredi dejanske razmere, in
- 3.) v društva, katera skrbе za pouk in gmotno pomoč. K tretji skupini spadajo tudi kmetijska društva, ki skrbе za pouk, pa tudi za sredstva, kolikor jim dopuščajo denarne moči. Ker je gmotna stran v občē slaba, ne bode napačno, ako omenim nekoliko tudi de janskih splošnih razmer, ki so ravno tolikega pomena za kmetijstvo, kolikerkšnega tudi za druge stanove. Saj so posledica ljudskega izobraženja, narodnega in državnega razvitka.

Sedanje socijalne razmere nikakor niso zdrave. Človeške družbe ogromna večina — stanovi, ki so kot pridelovalci pač najbolj vredni zdravega razvitka in dobrega gmotnega stanja — mora se boriti z bedo in mnogokrat tudi z nevrednim poniževanjem. Vedni upori delavski svedočijo nam zadostno, kako kipi po teh stanovih vsled neznosnega stanja. Žalibog so poskusi, da bi se osvobodili teh neljubih razmer, mnogokrat napačni. Nevedno, po boljši bodočnosti hrepeneče ljudstvo željno in s slastjo poslušā strastne govore svojih voditeljev-zapeljivcev, kateri pa delajo le v svojo korist toliko časa, da dosežejo svoj namen, da si napolnijo žepē. Zbegano ljudstvo si išče, ne misleč na nasledke, po napačnih potih pomoči, dokler ga večā sila ne potisne v prejšnje, ali še tesnejše ojnice.

Socijalne razmere uravnati morata vedno dva faktorja: ljudstvo in vlada. Pamagati morata drug drugemu in se dopolnjevati. Oba pa morata svojo nalogo skozi in skozi poznati ter premišljeno sestavljena določila strogo izpolnjevati. Vsak stan, torej tudi kmetijski, skrbeti si mora najprej s a m za svoje ugodne razmere, toda s poštenimi, dovoljenimi sredstvi — izpolnjevati mora svoje dolžnosti. Kjer nedostaje svoje moči, ali kjer se ljudstvo svojih dolžnosti zadosti ne zaveda, pomaga

naj država z vsemi mogočimi sredstvi. Napačno tolmačenje svoje moči ali oblasti, ali preziranje resničnih potreb provzročilo je že mnogo nepriliko, ki se je pozneje britko maščevala. Istotako je škodovalo nepoznanje dejanskih razmer.

Zato je najprej treba dobro poznati splošno stanje, njegove vzroke in pogoje ter vpliv na blagor človeški. Vse, kar je dobrega, treba je utrditi in okrepiti, kar je slabega, mora se odstraniti, in kar dobrega manka, naj se na novo uvede. Sedanje stanje provzročil je nemalo denar, ali če hočemo: na eni strani nevednost, na drugi lokavost onih, ki so denar imeli ali si ga znali prisvojiti. In denar sedanje stanje tudi vlada. Saj je že celo v pregovor prišlo, da je denar sveta vladar.

Denar — koliko tolažbe in koliko gorja ima ta besedica v sebi! Koliko solz je usušil in koliko solz je tudi že provzročil denar! Brez denarja bi dandanes ne mogli izhajati. Nekaterim zdi se tako imeniten, da pravijo, da ga je treba prvič, drugič in tretjič; seveda zabijo, da mora poleg denarja biti še nekaj drugega, ali bolje: vse drugo. Kajti z denarjem samim se nihče ni še nasitil, ni oblekel; v samem denarju moral bi človek umreti, če bi drugih reči ne bilo moči dobiti. Iz tega lahko izpoznamo, da kaže denar le takrat svojo blagodejno moč, ako je pravilno razdeljen med ljudmi. Dandanes pa ni! Steka se v gotove kroge ter se nabira tamkaj v velikanse glavnice — kapital. Ti krogi znali so napeljati vse denarne vire v svoje nabiralnike ter so osuševali svojo okolico, dokler ni onemogla. In to se godi še vedno. Sedaj služi kapitalu svet. Toliko dobiva še od njega, da more životariti, ves plod od truda pa pripada zopet kapitalu. K pravemu življenju, k moči kapital svojim žrtvam ne dá priti, da mu je gospodstvo tem bolj neomejeno. Kadar je žrtev izžeta, prepusti jo osodi.

To je denarno delovanje ali „kapitalizem“, o katerem časopisi toliko pišejo. Kedaj se bodedo oprostili te pijavke! Posamezen človek proti njej ne more storiti ničesar. Treba se bode združiti ter „z združenimi močmi“ delati za splošno blaginjo proti kapitalizmu. Odtegniti se bode treba popolnoma vladi denarnih baronov in napeljati ljudstvu novih denarnih virov, da se zopet opomore. Zadnji čas so se začeli zelo zanimati za to vprašanje ter na zdravi podlogi ustanovili že lepo število posojilnic, ki za majhne obresti z ugodnimi pogoji dajejo potrebnemu gospodarju denarja na posodo. Začetek k oproščenju je torej storjen, in sčasoma uravnale se bodo lahko vse razmere, seveda, če bode hotelo tudi ljudstvo, in sicer če bode prav hoteio. (Konec prih.)

Razne reči.

— **Kako se naredi trden les.** Povsod lahko vidimo, kako se vsako leto izpridi mnogo lesenih reči, ki so izpostavljene vremenskim izpremembam. Proti temu je malo sredstev, in še ta kakor oljnata barva so le pogojna in predraga, da bi jih bilo mogoče povsod rabiti. Semtertja rabljeni tekoči smolnjak je le malo varujoče mazilo, ki je iz prva črno, potem sivoumazano, pa vendar ne stane manj, nego tenko tekoči Barthelov izvirni karbolinej.

Kjer je bolj do tega, da se les praktično ali trajno zavaruje, nego za to, da dobi gotovo barvo, vsekakor je karbolinej katerega lahko vsakdo s čopičem na les namaže, najboljši, zaradi svoje preproste uporabe in cene kakor tudi zaradi svoje izvrstne lastnosti, da zavaruje les za zmerom zoper gnilobo, glive, oštorjenje in žuželke.

Tudi proti mokrim stenam ni boljšega pripomočka, nego Barthelov izvirni karbolinej.

Ako se uporablja po hlevih, razkužuje izredno dobro, varuje živino v vročih mesecih kužnih bolezni in muh.

Iz teh razlogov priporočamo svojim p. n. bralcem, da store več poskušeni z Barthelovim preskušanim sredstvom. Prodajajo ga skoro vsi večji trgovci ter tudi sam M. Barthel & Comp. X., Keplergasse 20, Dunaj. Opozarjamo na današnji inserat.

— **Poraba sodov, v katerih je bilo rdeče vino, za belo vino.** Sode, v katerih je bilo rdeče vino, pa hočemo vanje dejati belo, moramo večkrat z vrolo raztopljeno sodo izplakniti (5 kilogramov sode na 100 litrov vode). Tekočino pustimo vselej v sodu ter ga nekajkrat prevalimo, dokler se ohladi. Tekočino potem izlijmo iz njega ter ga dobro žveplajmo in nazadnje z vodo izmijmo. Če je barvilo globoko zašlo v les, odpravimo to le z daljšim soparjenjem (15 do 20 minut), in zatorej je svetovati, da se v sode, ki so se čistili le z raztopljeno sodo, deva le slabše belo vino, ker postane od barvila, ki je ostalo v lesu, rado malo rdečkasto, katera barva pa sčasoma sama izgine ali se dá vsaj s kakim čiščenjem odpraviti.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 127. Moja telica se je sedaj prvokrat otelila ter dobila lepo in veliko vime. Molze pa le na zadnja dva sesca, iz sprednjih priteče le kaka kapljica. Kaj je temu vzrok in ali je kaj pomoči? (P. S. v G.)

Odgovor: Določen odgovor je težko dati, ako ne preiščemo vimena. Če so mlečne žleze v sprednjih seskih nerazvite, premine hiba sčasoma sama od sebe, ako pa imajo kako organsko napako, da ne izcejajo mleka, onda pa ni leka. Ker pišete, da je vime veliko, mislimo, da je skoraj gotovo oteklo in da zato ne daje mleka iz vseh sescev. To se velikokrat pripeti po zimi, kadar se krava oteli, zlasti pri junicah, in prihaja od prehlajenja. Imejte kravo na gorkem in omivajte ji vime s toplo vodo, v kateri se je kuhala senen drobir.

Vprašanje 128. Imam vinsko klet prek solne ležečo, zaradi tega ni po leti nič kaj hladna ter za vino nič posebno dobra. Pri nas trdijo ljudje, da se klet po leti ne sme odpirati in zračiti, ker to škoduje vinu. Ali je to res in zakaj, ker z zračenjem bi vendar nekoliko hladil svojo klet? (M. K. v Š.)

Odgovor: Ljudje pri Vas trdijo prav, pa tudi ne. Nepravilno prezračevanje škoduje, pravilno pa koristi, obdrži klet hladno in tudi vinu le hasni. Pri prezračevanju kleti se mnogokaj zakrivi. Namen je le, da klet ohranimo hladno in suho, večkrat se pa vsled občne zmote baš nasprotno doseže, klet postane namreč topla in mokra. Hladilni prostor se sme le tedaj prezračevati, kadar je vnanji zrak hladnejši ali vsaj ne mnogo toplejši nego notranji. Kolikor gorkejši je zrak, toliko več vlage ima v sebi, in čim mrzlejši postane, tem bolj se vlaga zgosti in sesede. Če hladilno klet gorkega dne prezračujemo, zdi se nam vnanji zrak, dokler vleče v klet, hladan, a kadar jo napolni, shladi ga šele notranji zrak, s katerim se pomeša, prav do dobra, vlaga se zgosti, sesede, in kmalu teče po stenah, klet postane zaradi tega vlažna in kmalu tudi zaduhla. Da to preprečimo, moramo okna le po noči odpirati in sicer, kolikor mogoče, pozno. Ni se bati, da je ponočni zrak škodljiv, ravno tako čist je kakor opoludanski in mnogo bolj suh. Predno vzide solnce, moramo okna zapreti, in po dnevi naj bodo zaprta in zagrnena. Če je zrak v kleti vlažen, lahko ga usušimo, če ravno kuhanega apna v odprti posodi vanjo postavimo, kajti tako apno močno na se vleče vlago.

Vprašanje 129. Kako se dado kravi odpraviti gobe na vimenu in sesku? (P. Ž. v L.)

Odgovor: Bolezen, katero imenujete gobe, skoraj so gotovo bradovice. Bradovice je lahko odpraviti. Majhne, tako rekoč na reclji viseče, podveži s trojno ali četvorno povoščeno nitjo, katero močno zadrugi bračovi pri dnu. Podvezana bradovica otrpne in odpade v malo dneh; če ne, podveži jo iz novega. Bradovice, ki se ne da to podvezati, morajo se izrezati. To pa stori skrbno, da ne ostane nič bradovice, rano pa izžgi z razbeljenim železom ali pa s peklenskim kamenjem. Najbolje opravi to delo živinozdravnik. Ako so bradovice take in na takem mestu, da jih ne moreš niti izžgati niti izrezati, pa rabi razjedljive kisline, na pr. močno solitarjevo kislino. Te kisline kani vsak dan po eno kapljico na bradovico, in sicer toliko dni, dokler ne odpade. Pri tem delu pa pazi sebe in živine, ker je kislina zelo razjedljiva.

Vprašanje 130. Ker je sedaj pravi čas za zeleno cepljenje trt, ustregli bi gotovo mnogim, ako bi kaj več objavili o tem cepljenju. (P. Ž. v L.)

Odgovor: Sicer smo uže lansko leto objavili v „Kmetovalci“ obširnejši pouk o zelenem cepljenju trt, spisano od g. vodje R. Dolenca, ker je pa reč zelo važna za naše vinarstvo, zato priobčujemo dotični članek v današnji številki še enkrat. Pred leti smo trdili, da cepljenje trt ni nikakeršna umetnost, ampak da treba le vaje, in res se kažejo po Dolenjskem od leta do leta boljši uspehi, ker se so ravno posamezniki novemu delu uže bolj privadili. Splošno čujemo letos z Dolenjskega o dobrih uspehih cepljenja, in to tudi od priprostih kmetijskih vinarjev. Veselilo bi nas, ako bi dobili od dotičnikov prav veliko poročil o svojih izkušnjah. V obče trdijo skoraj vsi, da so dosegli najboljše uspehe, ako so cepili trte, ki so uže zelenele, na mestu. Tudi mi to radi verjamemo, zato je pa način zelenega cepljenja še posebno priporočati.

Vprašanje 131. Imam uže 11 mesecev in 28 dni brejo kobilo. Ali je reč nevarna? Pri nas trdijo, da nekatera kobila tudi 13 mesecev nosi. Kaj je na tem? (Fr. P. v C. na Goriškem.)

Odgovor: To ni nič posebnega, ker nekatere kobile nosijo veliko dlje, nego druge, zlasti če je mlado žrebe. Vendar bi pa ne bilo napačno, če bi kak živinozdravnik žival preiskal.

Vprašanje 132. Kako bi najlaže in najhitreje zatrl podjede ali bramorje, kateri mi delajo veliko škodo na zelenjadnem vrtu, in sicer posebno po presajenih rastlinah? (A. R. na Ž.)

Odgovor: Podjed in bramor sta dve različni živali: podjed je črv majnikovega hrošča, bramor je pa posebeu hrošček. Vi gotovo menite navadnega podjeda ali ogrea. Proti temu ni druge pomoči, nego ga skrbno zatirati, kadar se zemlja prekopuje, in pa zatiranje majnikovega hrošča samega. Priporočajo saditi med druge rastline salato, ker na to gre podjed najrajši. Kakor hitro začne salatna rastlina pešati, odkopljite jo, in gotovo najdete celo tolpo črvov, katere lahko pomorite. Največ pa koristi krt, ki v kratkem času vso tako in enako golazen prežene. Francoski vrtnarji pravijo: En krt na vrtu koristi toliko, kolikor dva pridna delavca.

Gospodarske novice.

* **Konjarski odsek o. kr. kmetijske družbe kranjske** je imel 9. t. m. sejo, pri kateri so bili navzoči: podpredsednik gosp. vodja Povše ter odborniki gg. Hanslik, Lenarčič, Pirc, J. Fr. Seunig. Iz zapisnika posnemamo: Odsekov predsednik gospod grajšček dr. Rudesch naznanja, da se je vsled družinskih razmer preselil v Ribnico, ter prosi, da ga nadomestuje gosp. podpredsednik. — Vlada predloži odseku letošnjo razvrstitev žrebcev po Kranjskem, kar odsek vzame na znanje. — Ministerstvo je vsled odsekove pritožbe odredilo, da se pla-

čnujejo popotni stroški ob priliki licenciranja konj iz državnega zaklada, ne pa iz odsekovnega pavšala, kakor je vis. c. kr. deželna vlada hotela. — Odsek vzame na znanje poročilo depotnega poveljnika v Gradci, da je vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo naročilo, prestaviti žrebca Master in Meteor na Primorsko, ker ju odsek ni hotel na Kranjsko vzprejeti. — Odsek vzame na znanje imena onih gospodarjev, ki imajo plemenske žrebce na prodaj. — Prošnji Antona Meršola v Hrašah in Frana Cerarja v Škrjančevem za drugega, oziroma za nadomestnega žreba ukrene odsek ugoditi ob priliki, ko bode določeval število potrebnih novih žrebcev. — Zaradi naprave dirkališča v Šentj Jarneji se naprosi gospod odbornik ritmajster Hanslik, da bi ob priliki svojega uradnega potovanja v Šent Jarnej posredoval. — Odbornik gosp. J. Fr. Seunig predlaga, da se ministerstvo prosi, da se tudi na Kranjskem kupijo ob priliki premovanja konj primerna žrebca za državne žrebarne. Predlog se vzprejme. — Odsek ukrene izraziti željo, da se privedejo ob priliki premovanja konj v Bledu vsi žrebci, ki so v zasebni reji, skupaj, dz jih odsek pregleda. — Odbornik Pire predlaga zahtevati, da depôt v Gradci priskrbi vse tiskovine, ki rabijo oskrbovalcem žrebcev, v slovenskem jeziku. Predlog se vzprejme.

* „Gorica“, list za trgovino, obrtnijo, kmetijstvo in narodno gospodarstvo, je naslov novemu gospodarskemu listu, katerega 1. številka je izšla 30. maja t. l. v Gorici. Z veseljem pozdravljamo novi list ter mu želimo obilnih uspehov, kateri so tem bolj potrebni, ker ravno na Primorskem ravno vsi oni zavodi, ki jim je skrbeti za narodnogospodarski napredek, prav po mačehovski s Slovenci. V obče pa naj Slovenci uže izpoznajo, da je najgotovješe sredstvo, da si svojo narodnost zagotovimo, ako z vsemi silami delujemo za narodnogospodarski razvoj našega ljudstva. Pričakujemo, da bo „Gorica“ nezavisna ostala ter se vedela vsegdar potegovati za pravice Slovencev na narodnogospodarskem polji na Primorskem.

* Prvi cenik kmetijskih strojev s slovenskim berilom je ravnokar izdala tvrdka Ig. Heller-ja na Dunaji. Ta cenik je jako lična 144 strani obsegajoča knjižica s slovenskim, nemškim in laškim berilom. Ako kedo hoče kupiti kak kmetijski stroj, obrne naj se do te tvrdke, ker je pravično, da podpiramo one ljudi, kateri so prijazni naši narodnosti. Natančni naslov tvrdke Ig. Hellerja je brati med inserati.

* Na zavarovanje proti toči opozarjamo vse gospodarje prav nujno. Koliko bede, koliko skrbi bi bilo manj, ako bi vsak gospodar zavarovanje proti toči za toliko potrebno spoznal kot zavarovanje proti ognju. Ker je zavarovanje zelo olajšano in je zavarovalnino plačati šele po žetvi, zato je revščina malo kje pravi izgovor. Kdor ni še zavaroval svoje poljščine proti toči, pa le količkaj vzmore, naj nikar več tega ne odlašja.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. Vabilo

k četrtemu občenemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Logatci, ki bode v nedeljo dne 29. junija t. l. ob 4. uri popoldne v šolskem poslopji dolenjeloškem

s tem le vzporedom:

1. Poročilo o družbenem delovanji preteklega leta.
2. Poročilo blagajnika in volitev dveh pregledovalcev računov.
3. Volitev družbenega načelnikstva, in sicer načelnika, njegovega namestnika in treh odbornikov.
4. Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

K obilni udeležbi vabi najljudneje

načelnikstvo podružnice c. kr. kmetijske družbe v Logatci.

INSEERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalecu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Proti boleznim v vratu,

hripavosti, kašlju, zlasti pri otrocih;

= proti boleznim v želodeci in mehurji =

kakor tudi fina namizna kislina voda

je posebno priporočan

(3-5)

koroški rimski vrelec.

Na prodaj pri M. E. Supanu v Ljubljani in pri F. Dolenzu v Kranji

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetalni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

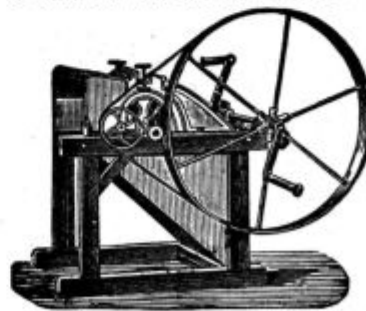
Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (4-11)

Vsi stroji za kmetijstvo in vinarstvo!

Stiskalnice in mline za oljke
Stiskalnice za grozdje in sadje
ter trtne škropilnice
Grozodne in sadne mline

najnovejše se stave in v vsih velikostih.

mlatilnice, žitočistilne stroje, gepelje sejalne stroje, za turščico robkati, plug: itd. itd.

Šušilnice za sadje in zelenjad

Šušilnice, izvrstne ter ceno in vsake vrste po fabriških cenah.

IG. HELLER, Dunaj (Wien), Praterstrasse 78.

Cenike in dobre svete na zahtevanje zastonj.

(52-6)

Prekupci dobe znižane cene.

Iščjejo se dobri zastopniki, kateri se dobro plačujejo.

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradci.

(Ta drevesnica pripoznana kot ena najboljših in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izorno zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, spahrje, kordone in enoletne pozlahnitve; **divjakov** in **podlag za pritlikovce**; **jagodnega sadja**; **lepotilnega drevja** in **grmovja, drevja** (5-11) **za drevorede** itd.

Razpošiljatev pravilno imenovanih **oeplicev** vsih vrst sadja

☛ **Cenike** je dobiti **zastonj in franko.** ☛

! Cepiče za očeslanje !

(okulovanje)

od vrtnic čajevk (Theerosen) . . . 1 kmd. 10 kr.
" " remontan in drugih 1 " 8 "
" sadnega drevja . . . 1 " 3 "
Draždanski nož za okulovanje 80 kr.
Rafija ličeje $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ 40 kr. (61-2)

Fr. OGOREVC,

lastnik drevesnic pri Brežicah (Rann).

Opomba. Zavrtje se tako zvrši, da cepiči tudi 8 dni škode ne trpe. Imenik vrtnic in sadnih dreves na zahtevo.

Esenca za želodec

lekarja Piccoli-ja v Ljubljani je koristno zdravilo proti boleznim želodca in črev, jeter in vranice, proti zlati žili, telesnemu zaprtju, vodenici, povračajoči se griži, kakor tudi proti glistam pri otrocih.

Kemična analiza je pokazala, da so zdravila, katera hvalisajo kot nezmotljive pripomočke proti raznim boleznim ter jih prodajajo pod kričečimi imeni, posebno balzami in kroglice, sestavljena iz **lopatike** (aloč) in drugih škodljivih snovi.

Od dr. Hager-a, v Frankobrodu ob Odr in profesorja Knapitsch-a, zapriseženega sodnega kemika v Ljubljani napravljena kemična analiza te esence, pripravljene po receptu dr. Stöckl-a, c. kr. vladnega svētnika in zdravstvenega poročevalca za Kranjsko, z ozirom na naj-novejše skušnje in predpise današnjih zakonov, je za trdno pokazala, da je ta esenca sestavljena iz samih **zdravilnih**, med **rastlinstvo** spadajočih snovi, da v njej **ni niti trohice lopatike**, da ni nikako drastično sredstvo, marveč lahko in ob jednem zanesljivo, delovanje organov ureja oče zdravilo, ki organizmu nikakor ne škoduje, če se prav delj časa rabi. To esenco prodaja po 10 kr. samo izdelovatelj

G. PICCOLI, lekarna „pri angelu“
v Ljubljani na Dunajski cesti.

Po 15 kr. dobiva se v lekarni Sladović-evi v Novem mestu, kakor tudi skoraj v vseh lekarnah na Štajerskem, Koroškem, Primorskem, v Istriji in v Trstu. (40-7)

Esenco za želodec pošilja izdelovatelj proti poštnemu povzetju v škatljah po 12 stekleničic za gld. 1-36, po 24 za gld. 2-60; po 36 za gld. 3-84; po 44 za gld. 4-26; po 55 za gld. 5-26; po 110 za gld. 10-30; po 550 za 50 gld.

Najboljše olje za mazanje strojev

(rudninsko olje za mažo)

ponujajo

Fratelli Fröhlich na Reki

v treh kakovostih, in sicer:

Št. I. olje za vretena za stroje do 20 konjskih moči po 19 gold.

Št. II. olje za stroje nad 20 konjskih moči po 21 gld.

Št. III. Vulkanovo olje za ordinarne stroje, osi pri vozovih in za cilindre po 16 gld.

S colnino in sodom vred iz Reke in 2% odbitka ob gotovi plači.

Te cene veljajo za cele izvirne barele, ki tehtajo po 170 kilogr. čistega olja; pri manjših naročilih se podraži kgr. za 8 kr.

Naša olja moremo najboljše priporočiti za mazanje vsakovrstnih **lmetijskih strojev** ter parnih strojev v tovarnah, ker se strdijo komaj pri 20° mraza, med tem, ko druga olja uže pri navadnem mrazu trda postanejo. (65-2)

Pošiljatev se zvrši najrajši proti povzetjem.

Jajca za valenje

prodaja Josip Lenarčič na Vrhniki

po sledečih cenah:

Houdan po 20 kr. eno jajce.

Plymouth Rocks „ 20 „ „ „

Peking (raca) „ 20 „ „ „ (54-5)

C. kr. privil.

zavarovalna družba

„AVSTRIJSKI PHÖNIX“

na Dunaji.

Uplačane delnice in druga jamstva družbe znašajo skupaj čez

4 in pol milijona gld. av. velj.

Družba zavaruje

proti škodi po toči

na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem.

Pogoji so zelo ugodni in najnižje stalne premije, ne da bi bilo treba pozneje kaj doplačati; kdor ne bi mogel zavarovalnine takoj plačati, počaka se celo do žetve.

Škode se hitro in pravično cenijo in takoj izplačujejo.

Kdor bi hotel zastopstvo prevzeti, obrne naj se do glavnega zastopstva v Gradci, ki daje pojasnila v vseh zavarovalnih zadevah, kakor tudi

glavno zastopstvo v Ljubljani

pri gospodu (60-2)

Josipu Perhauc-i, Šelenburgove ulice št. 3.

Lepe pomaranče

cel zaboj (kišto) za 4 gld. 90 kr.

Kdor vzame več zabojev dobi vsakega za 15 kr. cenejši.

Najfinejši Jamaica rum . liter 1 gld 60 kr.

Fini Kuba rum " — " 70 "

Najcenejši čaj i. t. d. prodaja

Ferdinand Plautz v Ljubljani
na Starem trgu

Tukaj se tudi kupujejo prazni a dobro ohraneni sodi od petroleja po najvišji ceni, kolikor jih kedo pripelje. (36—8)

Najcenejša, najboljša, skušena rujava maža za les je

Barthel-jev izvorni karbolinej,

kateri trajno varuje

namazane ograje, skednje, skladišča, strehe, vozove, orodja, tla pred gnjilobo, trhlenobo, gobo, mrčesem.

V hlevih karbolinej razkužuje.

1 kgr. zadostuje za 6 štirjaških metrov. Popisi pošiljajo se zastoj.

5 kgr. težke pošiljatve za poskušnjo po 1 gld. 50 kr., 100 kilogr. 16 gld. iz Dunaja.

Karbolna kislina, karbolno apno, maža za vozove se tudi prav ceno prodaja. (63—2)

Mihael Barthel & Comp.,

kemiške tovarne v Regensburgu in na Dunaji Wien, X., Kepler-gasse 20. Ustanovljena tvrška l. 1781.

Zahvala.

5. t. m. sem zavaroval svojo hišo in gospodarska poslopja pri c. kr. privil. Assicurazioni Generali v Trstu, katero zastopa v Ljubljani gospod C. Tagliapetra v Gradišči št. 4. Nesreča je hotela da je 24. maja treščilo v moje poslopje ter da je pohištvo do dna zgorelo. Imenovano društvo pustilo je precej ceni škodo ter mi je uže danes izplačalo vso zavarovano vsoto, zato pa javnim potom izrečem staroznani zavarovalni družbi svojo najtoplejšo zahvalo. (66—1)

MENGEŠ, 31. maja 1890.

Marija Ausec.

Lekarna
Josipa Svobode

pri „zlatemu orlu“

v
Ljubljani,

Preširnov trg.

ima vedno naprodaj skušene lekarniške posebnosti ter priporoča kmetovalcem zelo priljubljena, skoz mnogo let izkušena in z izvrstnem uspehom rabljena zdravila za živino, in sicer:

Živinski prašek kot občno zdravilo za konje, goved in prašiče, ki se doda krmi. En zavoj stoji 20 kr. veči 30 kr.

Konjski cvet (restitučni fluid) za obdrnjenje konjskih nog kot izvrstno krepčilno sredstvo za konje, ki na nogah slabé. Velika steklenica stoji 80 kr., kdor jih več naroči. dobi jih cenejši. (23—10)

Zdravila razpošiljajo se vsaki dan. Pri naročilih zadostuje dopisnica. Naslov je: Jos. Svoboda, lekarnar v Ljubljani.

Andr. Druškovič

trgovina z železom, mestni trg št. 10,

priporoča po zelo nizki ceni okove za okna in vrata, storje za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejena

štedilna ognjišča in njih posamezne dele-

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železolitni gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmerom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja. (21—10)

